

ר' עובדיה מברטנורא
ושעירי עבודה זרה, אף בבמה
גדולה לא היו קרבים: **יא בכל**
הרואה. בכל מקום שיכול
לראות משם את שילה: יש
אחריה היתר. כשחרבה שילה
הותרו הבמות: **ב א הקורא**
את המגלה למפרע לא יצא.
דכתיב (אסתר ט, כח) והימים
האלה נזכרים ונעשים, מה
עשיית הימים א"א למפרע,
דא"א שיהא חמשה עשר קודם
ארבעה עשר, אף זכירה שהיא
קריאת המגילה, למפרע לא:
קראה על פה. לא יצא. כתיב
הכא נזכרים, וכתיב התם (שמות
יז, יד) כתוב זאת זכרון בספר:
קראה תרגום בכל לשון לא
יצא. הכי קאמר, עברי שקראה
תרגום ואינו מבין בל' תרגום,

להקריב בבמות, וקדשת
לראות שילה לאחר חורבנה. **יש אחריה היתר**
ירושלים אין אחריה היתר - שאף לאחר שחרבה אסור להקריב בבמות בכל
מקום²³:

פרק שני

דיני קריאת המגילה

משנה א

הקורא את המגלה למפרע - כגון שהקדים פסוק מאוחר לפסוק מוקדם יותר -
לא יצא ידי חובתו²⁴. **קראה על פה**²⁵, או **קראה תרגום** - ארמית, ואינו מבינו,

ביאורים והרחבות

23. בגמרא (י, א) נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע, האם מקריבים במקדש בזמן הזה? כדגרסינן:
אמר רבי אליעזר: שמעתי כשהיו בונים בהיכל, עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה, אלא
שבהיכל בונים מבחוץ ובעזרה בונים מבפנים. ואמר רבי יהושע שמעתי שמקריבין אף על פי
שאין בית, אוכלין קדשי קדשים אף על פי שאין קלעים, קדשים קלים ומעשר שני אף על
פי שאין חומה, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא.

24. בגמרא (יז, א) למדין שהטעם נלמד מהפסוק (אסתר ט, כח): "והימים האלה נזכרים ונעשים"
- איתקש זכירה לעשייה, מה עשייה למפרע לא (שאי אפשר לחגוג את יום חמישה עשר קודם
יום ארבעה עשר), אף זכירה (קריאת המגילה) למפרע לא.

25. בגמרא (יח, א) למדין שהטעם נלמד מגזרה שווה, כתיב הכא (אסתר שם): "והימים האלה

או קראה בְּכָל לְשׁוֹן חוץ מלשון הקודש, ואינו מבין את אותה לשון - **לֹא יֵצֵא**.
אֲבָל קוֹרֵין אוֹתָהּ לְלוֹעֶזוֹת - ליודעים שפה זרה ולא לשון הקודש בְּלִעְזָה בשפתם. **וְהַלּוֹעֶז שִׁשְׁמַע** את המגילה **אֲשׁוּרִית** - בלשון הקודש - **יֵצֵא** אף על פי שאינו מבין לשון הקודש²⁶:

משנה ב

קִרְאָה סְרוּגִין - בהפסקות, קרא והפסיק קרא והפסיק, או קראה **וּמִתְנַמְנֵם**²⁷ - **יֵצֵא** ידי חובה.
הָיָה כּוֹתֵבָהּ - את המגילה²⁸, או **דּוֹרְשָׁהּ** ומפסיק את הקריאה בדרשתו, **וּמְגִיחָהּ, אִם כּוֹן לְבוֹ - יֵצֵא. וְאִם לֹא - לֹא יֵצֵא**.

הָיְתָה הַמְּגִלָּה כְּתוּבָה בְּסֵם - מין אדמה כתומה, **וּבְסִקְרָא** - מין צבע אדום, **וּבְקוֹמוֹס** - שרף אילן, **וּבְקִנְיָתוֹם** - צבע שחור של סנדלים, או שהיתה כתובה **עַל הַנֵּיזָר וְעַל הַדִּפְתָּרָא** - עור שאינו מעובד כל צרכו - **לֹא יֵצֵא** ידי חובתו, **עַד שֶׁתֵּהָא כְּתוּבָה אֲשׁוּרִית** - כתב הקודש **עַל הַסֵּפֶר** מגילת

וּדְרִיאול"ו בלע"ז, ובערבי זא"ג: נִיר. עשוי מעשבים ע"י דבק וכותבים עליו: דפתרא. עור שלא נשלם תקונו. דמליח וקמח ולא עפיץ: על הספר. על הקלף:

ביאורים והרחבות

נזכרים, וכתוב התם (שמות יז, יד): "כְּתֹב זֹאת זְכוֹרֹן בַּסֵּפֶר" - מה להלן בספר אף כאן בספר. והזכרון בהקשר של מחיית עמלק הוא במשמעות קריאה, ולא עיון בעלמא, דתניא: "זכור", יכול בלב? כשהוא אומר "לא תשכח" - הרי שכחת הלב אמור, הא מה אני מקיים "זכור" - בפה.

26. בגמרא (שם) שואלין, כיצד יצא? והרי אינו מבין מה ששומע? ותרצו: דומה הוא לנשים ועמי הארץ שאינם מבינים. ורבינא תרץ שהחיוב הוא במצות קריאה ופרסומי ניסא, ואף על פי שאינו מבין.

27. בגמרא (יה, ב) שואלין, היכי דמי מתנמנמ? אמר רב אשי: נים ולא נים, תיר ולא תיר, דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מידכר. (תרגום: ישן ואינו ישן לגמרי, ער, ואינו ער לגמרי, כגון שקוראים לו ועונה, אבל אינו יודע להשיב דבר הטעון הבנת הלב, וכאשר מזכירים לו דבר שידע מכבר, הוא נזכר).

28. בגמרא (יה, ב) למדין, שאין הכוונה שכותב פסוק פסוק מן הזיכרון, שבזה גם אם כיוון ליבו לא יצא, שהרי אין יוצאים ידי חובה אלא כשקורא במגילה שהיא כתובה כולה. אלא

ר' עובדיה מברטנורא
או בכל שאר לשון שאינו מבין, לא יצא: אבל קורין אותה ללוועזות בלעז. באותו לשון שהם מבינים. ובלבד שתהא כתובה באותו לשון, שלא יהא קורא על פה: והלועז ששמע אשורית יצא. ויונית הרי הוא כאשורית לדין זה. אלא שכבר אבד אותו לשון היוני ונשתכח כדכתבינן לעיל (פ"א מ"ח): ב סירוגין. שקרא מעט ושהא, וחזר וקרא מעט ושהא, אפילו שהא יותר מכדי לגמור את כולה, יצא: היה כותבה כו'. כגון דכתיבא כולה ומנחא קמיה וקרי פסוקא פסוקא במגילתא דמנחא קמיה וכתב לה, דלא נפיק ידי חובתיה אלא כשקורא במגילה שהיא כתובה כולה: אם כיון לבו. לצאת בקריאה זו: בסם. שרש עשב שקורין לו סמא: בסקרא. אבן שצובעים בה אדום: קומוס. מין שרף, ובלע"ז גומ"א: קנקנתום.

וּדְרִיאול"ו בלע"ז, ובערבי זא"ג: נִיר. עשוי מעשבים ע"י דבק וכותבים עליו: דפתרא. עור שלא נשלם תקונו. דמליח וקמח ולא עפיץ: על הספר. על הקלף:

קלף וּבְדִי' - שהוא מתקיים וניכר על הקלף²⁹:

משנה ג

בן עיר שאינה מוקפת חומה, שזמן קריאתה ב"ד באדר **שְׁהֶלֶךְ לְכַרְךָ** המוקף חומה, שקוראים בו בט"ו, וּבֶן כָּרֶךְ שְׁהֶלֶךְ לְעִיר שקוראים בו מגילה ב"ד, **אם עתיד לחזור למקומו** - בן עיר שבכרך - קודם בוקר ט"ו, ובן כרך שבעיר - קודם בוקר י"ד, **קורא במקומו** - בן עיר - ב"ד, אף על פי שנמצא בכרך, בן כרך - בט"ו, אף על פי שנמצא בעיר. **ואם לאו** - שאינו עתיד לחזור למקומו, **קורא עִמָּהֶן** - עם בני המקום שהלך לשם³⁰.

ומהיכן קורא אדם את המגלה ויוצא בה ידי חובתו? רבי מאיר אומר: צריך לקרוא את קְלָהּ. **רבי יהודה אומר:** מִ"אִישׁ יְהוּדִי" (אסתר ב, ה) ואילך.

רבי יוסי אומר: מִ"אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" (שם ג, א) ואילך³¹.

ביאורים והרחבות

הכוונה היא כאשר מונחת לפניו מגילה כשרה ושלמה, וממנה הוא קורא פסוק פסוק וכותבה, לכן, אם כוון לבו יצא.

29. בגמרא (יט, א) למדין שצריכה להיכתב אשורית, מדכתיב (אסתר ט, כז): "ככתבם וכזמנם" - משמע ככתבו של עם ישראל. וכן למדין שצריכה המגילה להיכתב על הספר ובדיו, מדכתיב (שם פסוק כט): "ותכתוב אסתר המלכה", וכתוב (ירמיה לו, יח): "ויאמר להם ברוך, מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו" - משמע שכתובה שלמה היא על הספר ובדיו דווקא.

30. בגמרא (יט, א) למדין: אמר רבא: לא שנו (שבן כרך שהלך לעיר ועתיד לחזור למקומו, קורא בחמשה עשר במקומו) אלא שעתיד לחזור בלילי ארבעה עשר (קודם עלות השחר), אבל אין עתיד לחזור בלילי ארבעה עשר, קורא עמה. אמר רבא: מנא אמינא לה? דכתיב (אסתר ט, יט): "על כן היהודים הפרזים, היושבים בערי הפרזות" מכדי כתיב "היהודים הפרזים", למה לי למיכתב "היושבים בערי הפרזות"? הא קא משמע לן, דפרוז בן יומו נקרא פרוז. ומסברא נלמד, שאם פרוז בן יומו נקרא פרוז, גם מוקף בן יומו נקרא מוקף.

31. בגמרא (יט, א) מובאת דעה נוספת של רבי שמעון בן יוחאי, האומר שמתחילים לקרוא מ"בלילה ההוא" (אסתר ו, א).

ומסבירה הגמרא בשם **רבי יוחנן** שנחלקו בהבנת הפסוק (אסתר ט, כט): "ותכתוב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תוקף". מאן דאמר כולה - תוקפו של אחשורוש, ומאן דאמר מ"איש יהודי" - תוקפו של מרדכי, ומאן דאמר מ"אחר הדברים האלה" - תוקפו

ר' עובדיה מברטנורא
ג בן עיר. שזמנו ב"ד: שהלך
לכרך. שזמנו בט"ו: אם עתיד
לחזור למקומו. אם הוא בן
כרך שהלך לעיר ועתיד לצאת
מן העיר בליל י"ד קודם עמוד
השחר, אע"פ שהוא בלילה
בעיר, הואיל וביום לא יהיה
בעיר אין זה אפילו פרוז ליומו,
הלכך קורא כמקומו בט"ו. אבל
אם אינו עתיד לצאת משם
הלילה, דהשתא הוי פרוז לאותו
היום, אע"פ שעתיד לחזור
למחר או ליום אחר, נקרא פרוז
וקורא עמהם. וה"ה לבן עיר
שהלך לכרך, אם עתיד לחזור
בליל ט"ו לא הוי מוקף ליומו,
וקורא ביום י"ד, ואע"פ שהוא
בכרך, אבל אם אין עתיד לחזור
בליל ט"ו, אינו קורא ב"ד אלא
ממתין וקורא עמהן. והכי
מפרשי לה למתניתין בגמרא:
רבי מאיר אומר כולה. והלכה